Marinko M. Vučinić
publicista, Beograd

DOBRICA ĆOSIĆ NA DELTINOM LEDOLOMCU

Otvaranje najvećeg trgovačko-poslovnog prostora na Balkanu bila je još jedna u nizu izuzetnih prilika da se kompanija Delta predstavi kao naša najveća i najmoćnija poslovna imperija. To je bila svakako još jedna u nizu demonstracija moći i snage ove u našoj javnosti sve više osporavane firme, koja je nastala u vreme najvećeg razaranja društva u Srbiji. Na ovom kao i uvek glamuroznom otvaranju okupila se naša tz. političko-poslovna i kulturnjačka elita. Naravno, nije izostala već poznata i često viđena postavka srpskih ministara, koji inače mogu da odgovore na sva moguća pitanja, osim na jedno: da li je Delta firma koja monopolski zloupotrebljava svoj položaj na našem inače veoma slobodnom tržištu. Naši ministri trgovine i poljoprivrede kada ne žele da daju direktne i jasne odgovore pribegavaju već dobro oprobanom političkom triku, oni se pozivaju na delovanje nezavisnih vladinih komisija, ovog puta komisije za zaštitu konkurencije. Jer oni nikako ne žele da utiču na rad ovih nezavisnih državnih tela, osim ako Privredna komora i firma, koju je, uzgred, formirao sadašnji ministar poljoprivrede, nisu utvrdili postojanje monopolskog položaja Delte na našem tržištu. Nalaze Privredne komore i firme Izit predstavnici Delte inače rado koriste u odbrani njenog velikog i neokrnjenog poslovnog i društvenog uticaja. A ni Vrhovni sud nije zaobišao činjenice do kojih su došle ove organizacije u postupku utvrđivanja da li postoji Deltin monopol na tržištu. Na delu je čist i nepatvoreni legalizam, na koji se neprestano pozivaju Deltini glasnogovornici i pravni zastupnici, samo naša javnost još uvek nema merodavan i uverljiv odgovor na pitanje da li zaista postoji Deltina zloupotreba monopola. Kao da se radi o najbrižljivije čuvanoj tajni i podatku koji ima poseban društveni i politički značaj.

Pored dežurnih ministara trgovine i poljoprivrede, ovom izuzetno značajnom društvenom događaju za privredni razvoj Srbije pridružio se i potpredsednik vlade Srbije Božidar Đelić, izjavivši pri tome da je državni zadatak kompanije Delta da bude naš ledolomac u regionu. Više je nego očigledno da, sudeći po izjavama nadležnih ministara i potpredsednika vlade, kompaniji Delta ne manjka državna i politička podrška i naklonost.

Ali interesantno je da je pored političke podrške, ovakvim poslovnim imperijama od posebnog značaja da dobiju i toliko potrebnu legitimnost u društvu i javnosti. Zato i ne čudi što je i na ovom otvaranju prodefilovala čitava već dobro uhodana bulumenta kulturnih i javnih radnika, angažovanih intelektualaca, umetnika, ista ona tzv. kulturnjačko-intelektualistička „elita“ koja je bila i nezaobilazni deo svih svečanosti i kičerskih parada u vreme kada je kompanija braće Karić bila naš najveći poslovni ledolomac. To su oni isti umetnici, kulturni radnici i intelektualni poslenici koji su pompezno primali Karićeve nagrade za stvaralaštvo i doprinos razvoju srpske kulture. Čim je kompanija braće Karić doživela svoj neminovni poslovni i politički brodolom, nestala je i povukla se odjednom i sva ta kulturnjačko-intelektualistička elita, koja je prilježno skupljala mrvice sa njihove trpeze. Ali oni su našli brzo novo utočište, a samim tim i novog pokrovitelja. Sada su se očigledno preselili pod okrilje novog poslovnog državotvornog ledolomca, koji je svestan da mu je neophodan i oreol velikog poklonika kulture i javnog interesa. To je već dobro poznata i oprobana matrica.

Međutim, među mnogobrojnim uglednim i rado viđenim živopisnim likovima koji su već nezaobilazni deo sličnih društvenih događanja, primećen je i veliki srpski pisac Dobrica Ćosić, koji je sa prvim čovekom kompanije Delta vodio očigledno veoma ugodan razgovor. Prva reakcija na pojavu Dobrice Ćosića na ovakvom skupu je neverica i čuđenje. Ali njegovo prisustvo samo je još jedan u nizu kontroverznih i teško razumljivih poteza, jer njegov dolazak na otvaranje ovog Deltinog poslovnog objekta samo je dobitak za ovu firmu, jer joj on daje toliko potrebni društveni i politički legitimitet. I to u vreme kada je firma saopštila svoju odluku, u kojoj je i zapretila da će tužiti svakog ko po njenoj proceni dovodi u pitanje poslovni, nesumnjivi i veliki, ugled kompanije Delta. Tako je ova kompanija izvršila veoma težak udar i napad na slobodu misli i delovanje naše kritičke javnosti. Ovu notornu činjenicu verovatno je znao i Dobrica Ćosić, inače veliki poklonik i zastupnik slobodne misli i kritičkog pristupa društvenim problemima, ali to ga nije sprečilo da se pojavi na ovoj svečanosti, koja je očigledno imala za cilj da još jednom pošalje našoj javnosti poruku da se kompanija Delta, čije se poslovanje i poreklo početnog kapitala sve češće i intenzivnije dovodi u pitanje, ne sme više dovoditi u pitanje. Sudski proces koji je ova kompanija pokrenula protiv Verica Barać samo je još jedan dokaz koji ide u prilog tvrdnji da se radi o htenju ove kompanije da demonstrira svoju moć i politički uticaj. Tužno je da jedan ostareli pisac na ovaj način kruni i krčmi svoj teško stečeni ugled i uticaj. I to pisac koji je u celoj svojoj literarnoj i političkoj delatnosti bio okrenut pitanjima ostvarivanja socijalne pravde i preispitivanju svih ograničenja i obespravljivanja koji je donosio kapitalistički ekonomski sistem. Sada on opušteno ćaska sa

predsednikom najveće i najuticajnije kompanije u Srbiji i to u vreme kada u Srbiji hiljade ljudi ostaje bez posla i elementarnih uslova za egzistenciju, ophrvani surovim talasom privatizacije i divlje tranzicije i kada se temeljno razaraju poslednji ostaci socijalne države izgrađeni u vreme socijalizma, čiji je jedan od istaknutih ideologa i zastupnika bio i pisac Dobrica Ćosić. On nije našao vremena da se oglasi povodom štrajka 300 radnica Jumka, koje štrajkuju mesec dana, a već pet dana štrajkuju glađu i čiji su životi u opasnosti. Ali zato je imao vremena i snage da se pojavi na otvaranju Deltinog poslovnog objekta. Očigledno je da su utopijska, levičarska vremena odavno stvar prošlosti, nostalgičnih i prigodnih sećanja. Kao da se ponavljaju one poznate scene iz znamenite pesme Danila Kiša – „Pesnik revolucije na predsedničkom brodu“. Istorija se zaista ponavlja, ali sad kao otužna i razočaravajuća farsa, kao priča o piscu koji je toliko pisao i govorio o izazovima i zamkama istorije i politike a da pri tome dozvoljava sebi da bude deo glamurozne i isprazne malograđanske predstave na ledolomcu, na kojem je sada, preko potpalublja predsedničkog broda, postao jedan od najuvaženijih gostiju. Kako ume da bude tužna i onespokojavajuća sudbina pisaca kada izgube osećaj za realni život i postanu predmet najogoljenijih političkih manipulacija, na koje očigledno i sami pristaju.

Miodrag Tabački – *Crtež*

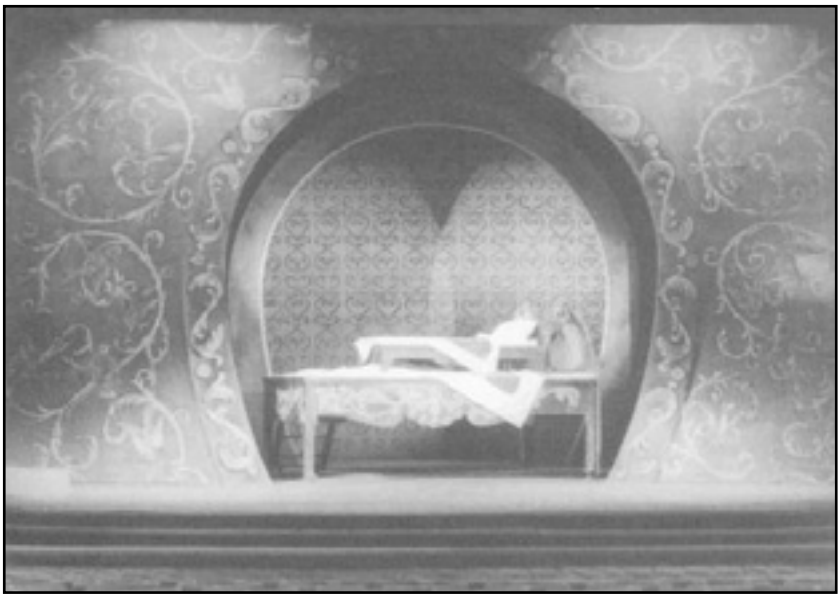

Miodrag Tabački – *Crtež*